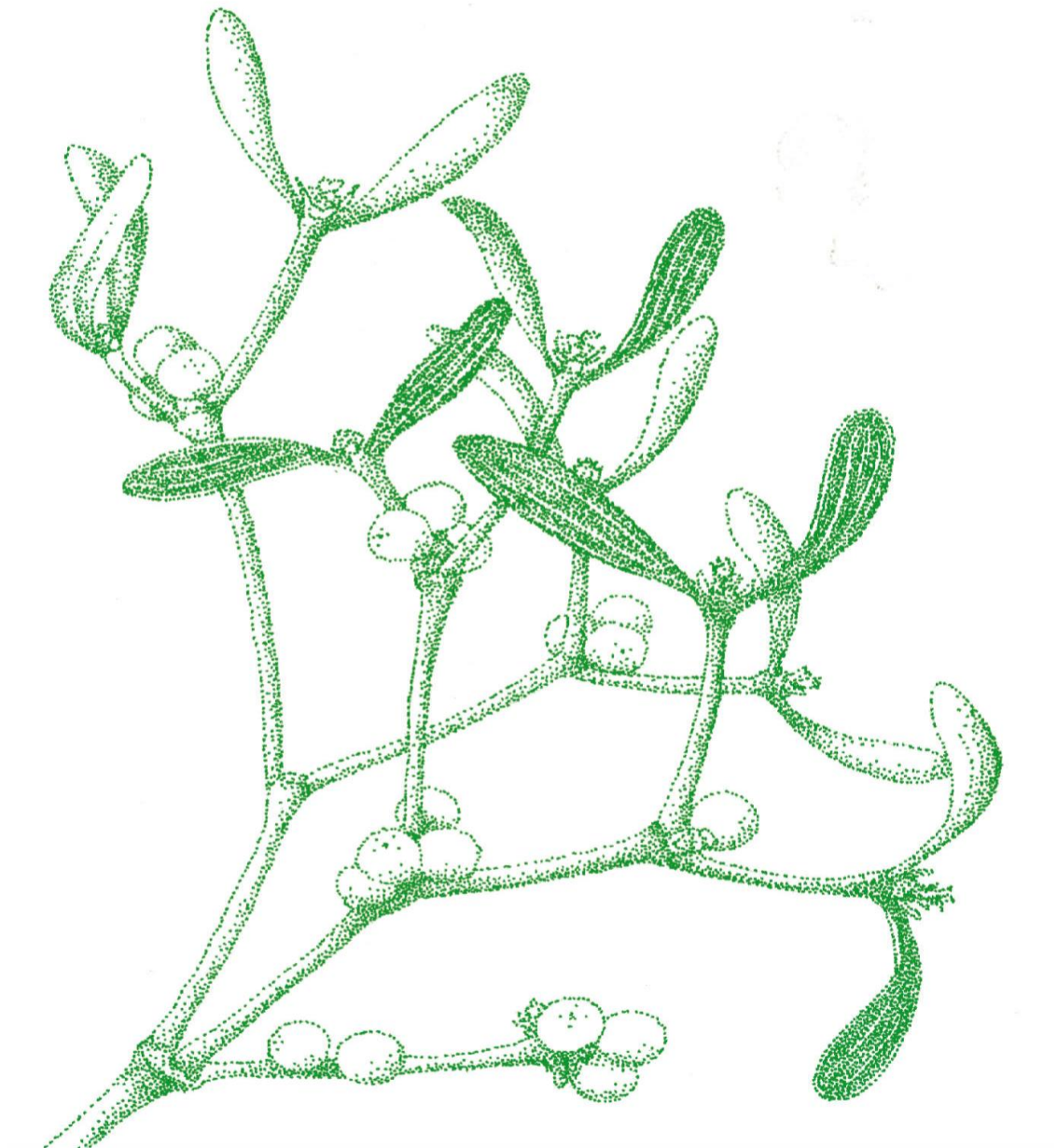

de Haamsjeut

IVN Meerssen

Winter 2024

de Haamsjeut

Winternummer 2024

2de jaargang, nr. 4

Redactie de Haamsjeut

André Ament

Leo Bielders

Pascalie Satijn

Inhoudsopgave

Van de Bestuurstafel, Marianne van den Berg	1
Wildernis in eigen Land, Wim Derks	3
Herfstexcursie Mesch, Wil Lemmens en Riekie Notten	5
Vacature Ledenadministratie, John Bronckers	15
Vogels voeren in de Winter, Els Derks-van der Wiel	16
Beschermingsproject Kerkuil, Philippe Meyer en Jan de Veen	19
Gewoon over Spruitjes, Jan van Dingenen	21
De Bever, Wim Derks	24
Natuur in de omgeving, Wim Derks	26
Burenhulp levert een leuk bijproduct op, Paul Notten	27
Activiteiten, Wim Derks	29

de Haamsjeut van IVN Meerssen

verschijnt 4 keer per jaar. Kopij voor het verenigingsblad kan worden
aangeleverd via: andreament47@gmail.com T 06 44189017

De auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikel.

De tekeningen in deze Haamsjeut zijn van de hand van Jan van Dingenen.

Van de Bestuurstafel

Marianne van den Berg

Beste lezer

Heb je ook zo genoten van de mooie dagen in de afgelopen herfst? De prachtig kleurende bladeren, de regendruppels op een dwarrelend blad en de laatste bloeiers in de tuin? Ik geniet er altijd van. Iets minder blij ben ik met de valpartijen, die ik zelf ook mee maak, juist in de herfst. Pas op voor natte bladeren en ongelijke ondergrond. Mijn broek en jas waren drijfnat en niet meer toonbaar. Maar dankzij 2 sterke IVN-mannen ben ik toch weer veilig thuis gekomen. Niets gebroken, gelukkig. Ook in de winter is er veel natuurschoon. Bij onze vlindertuin zag ik een langwerpige huis voor uilen en een broedkastje voor mezen. Nu de bladeren weg zijn, zie je die pas. Ga eens kijken daar, in de vlindertuin. Het is zeker de moeite waard. De gemeente heeft voorzien in een flinke hoeveelheid houtsnippers, zodat de kans op ‘gevallen vrouwen én mannen’ veel kleiner wordt.

We mogen ook onze nieuwe coördinator verwelkomen: Noël Jaminon. Hij zal de komende weken, samen met mensen uit de werkgroepen ‘vlindertuin’ en ‘landschapsonderhoud’ bekijken op welke manier hij het beste de vlindertuin onder zijn hoede kan nemen. Op 21 december, onze kerstmiddag, kun je hem ontmoeten. We hebben de vlindertuin voorgedragen bij IVN district Limburg als parel van IVN Meerssen. Andere afdelingen hebben al interesse getoond. Natuurlijk willen we graag samenwerken met anderen en onze kennis delen. Een andere parel is onze natuur en landschapscursus, die nu voor de derde maal gehouden wordt; start voorjaar 2025. Gezien de grote belangstelling kunnen deelnemers nu kiezen uit 5 van de 10 wandelthema's. Zie hiervoor elders in dit blad.

Onze wandelingen en excursies trekken in het algemeen redelijk tot veel belangstelling. Dat is fijn voor onze gidsen en onze gidsen die in opleiding

zijn. Zij besteden daar belangeloos heel veel tijd en energie aan. Ook onze lezingen worden meestal goed bezocht. Al deze activiteiten worden aangekondigd via een Nieuwsflits. Ze staan in een overzicht dat in de Haamsjeut komt, en worden, als het goed is, even tevoren in de Geulbode geplaatst.

Al deze zaken worden gedaan door veel vrijwilligers van onze IVN club. Begin december is de dag van de vrijwilliger. Graag wil ik alle actieve vrijwilligers binnen IVN Meerssen bedanken voor hun geweldige inzet! Door het werk dat jullie verzetten is IVN Meerssen een bloeiende vereniging. En alle beetjes helpen. Dus ook als je hoopt onze omgeving iets natuur-rijker te maken, maar je weet niet precies hoe en je hebt eigenlijk weinig tijd: meld je aan! Samen vinden we beslist iets wat je leuk vindt.

In de vorige Haamsjeut hebben we een enquête bijgevoegd. Hartelijk dank voor het invullen en terugsturen. De verwerking van de resultaten vraagt nog wat meer tijd, maar we komen hier zo snel mogelijk op terug.

Tot slot: we naderen weer het eind van het jaar. Namens het bestuur wens ik je mooie, gezonde feestdagen toe.

Wildernis in eigen land

Wim Derks

Inleiding

Rond en na 1900 nam de aandacht voor natuur en natuurbescherming toe. Wat er nog aan natuur was probeerde men te beschermen. In 1905 werd de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten opgericht om het Naardermeer op te kopen, dat was aangewezen als vuilstortplaats voor de gemeente Amsterdam. In 1931 werd de Stichting Het Limburgs Landschap opgericht omdat men bij Venray een natuurgebied wou ontginnen.

Van behoud naar uitbreiding

Genoemde traditionele terrein-beherende organisaties waren vooral gericht op behoud van natuur. In de jaren tachtig ontstond het idee van nieuwe natuur, dus uitbreiding van de hoeveelheid natuur bijvoorbeeld langs de grote rivieren. In 1989 werd Ark Natuurontwikkeling opgericht, nu ARK Rewilding Nederland geheten. De nadruk bij het werk van ARK ligt op de realisatie van zogenaamde robuuste natuur, dat wil zeggen grote natuurgebieden die onderling verbonden zijn. Geprobeerd wordt natuurbescherming te combineren met andere maatschappelijke doelen zoals waterveiligheid, landschapsontwikkeling, recreatie en water- of grondstoffenwinning. Wat betreft type natuur stelt ARK zich geen doelen: ze ziet de ontwikkeling zelf als doel, zij het dat het wel moet gaan om spontane, gebiedseigen, natuurlijke processen.

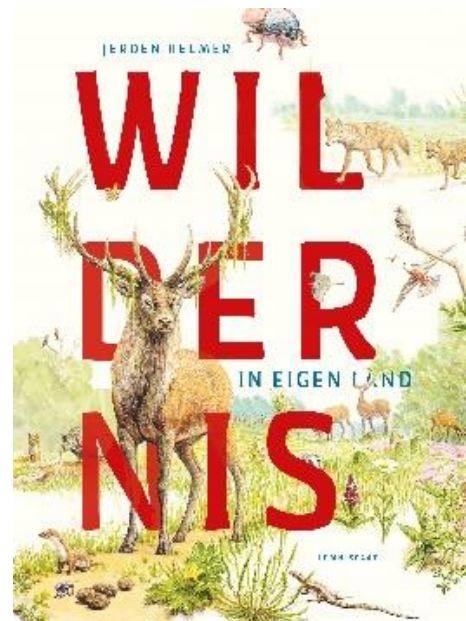
Beelden vertellen veel meer dan woorden

Wat brengt de nieuwe natuur? Wat kan daar allemaal gebeuren? De antwoorden op deze vragen kan beschreven worden, maar een beeld is een veel krachtiger middel. Jeroen Helmer, die bij ARK werkt, kan zeer goed tekenen en heeft als ecooloog heel veel kennis. Met deze eigenschappen heeft hij illustraties gemaakt voor informatieborden, voor zoekkaarten enz. De tekeningen zijn bijzonder mooi en geven veel inzicht,

ook over mogelijke toekomstige ontwikkelingen. De verbanden en samenhangen in de natuur worden duidelijk in beeld gebracht.

Jeroen Helmer heeft nu een boek uitgebracht met zijn geweldige tekeningen, korte toelichtende tekst bij de tekeningen, maar ook pagina's met uitgebreide tekst. Het prentenboek voor volwassenen heeft daarmee drie bronnen van informatie. Ik vind het een geweldig boek en daarom wil ik jullie daarop wijzen. Het aantal onderwerpen dat aan bod komt is zeer groot met een grote variatie.

Het betreft het boek: Jeroen Helmer, Wildernis in eigen land, 2024.

Herfstexcursie rondom Mesch

Wil Lemmens en Riekie Notten

Op zondag 6 oktober 2024 is de herfst op zijn best. De zon probeert door de wolken heen te breken terwijl de thermometer pas 6 graden aantikt, maar het kwik zal snel verder stijgen. De 14 deelnemers hebben er zin in, ook vanwege de mooie weersvoorspellingen.

Na het welkomswoord gaan we op pad en lopen een stuk door het dorp Mesch. We passeren het riviertje de Voer en voorbij het bruggetje zien we de banners aan de lantaarnpalen en doeken aan de gevels over de bevrijdingstaferelen van 1944.

Zoals in de aankondiging te lezen was, staat Mesch bekend omdat het de eerste plaats in Nederland was die in de oorlog bevrijd werd, op 12 september 1944, 80 jaar geleden. De deelnemers staan erbij stil dat vrijheid - vooral in deze spannende tijd - een groot goed is.

We vervolgen onze tocht door Mesch en belanden bij de basisschool. Voor deze school staan ook weer een tweetal gedenktekens omzoomd door kleurrijke bloemperkjes.

Dan zoeken we de kerk op omdat het een bijzondere kerk is. Het is niet alleen een rijksmonument, maar deze Sint-Pancratiuskerk is een van de oudste stenen kerken van Nederland. Het eenbeukige schip dateert deels uit de 9e eeuw.

We gaan natuurlijk binnen een kijkje nemen en zien dat deze kerk nog steeds als parochiekerk in gebruik is. Uit verschillende richtingen komen de mensen al keuvelend aangewandeld om de gezongen hoogmis van 10:00 uur bij te wonen. Het lijkt wel of de tijd even stilstaat.

Dan is het tijd dat we de natuur induiken. Via een holle weg kruipen we steil omhoog. Links en rechts zien we dassenholen met verse dassensporen. Hier moet wel een grote dassenburcht zijn gezien de grote hoeveelheid hollen en gangen. Langs het pad staan paddenstoelen en gelukkig is er een spiegeltje om te kijken of de onderkant van de paddenstoel lamellen of buisjes laat zien. Omdat we al eerder uitgewijd hebben over paddenstoelen, slaan we het echte determineren hiervan dit keer over. Ook vanwege de tijd, die we hard nodig zullen hebben als we zo dadelijk het Landgoed De Waardhoff betreden.

We slaan linksaf en kijken al snel tegen een informatiebord aan van dit Landgoed dat liefst 8,53 hectare groot is.

Het Landgoed De Waardhoff is een particulier project waarbij landbouwgrond is omgezet in nieuwe natuur. In 2012 is het opengesteld voor wandelaars en natuurliefhebbers. En dat zijn wij! We staan stil bij een vijver die net schoongemaakt is.

Vele libellen scheren over het water zoals de Blauwe Glazenmaker en de Rode Heidelibel. Onderweg genieten we van de mooie vergezichten.

We lopen nu over een heel smal paadje richting een open plek met een kleine vijver. Een ideaal plekje voor vlinders, maar de zon wil net niet genoeg tevoorschijn komen. Gelukkig zien we nog een bont zandoogje. Deze vlinder leeft maar ongeveer drie weken.

We kijken ook naar de grote variatie aan planten en bloemen. In de herfst krijgen deze vaak een andere kleur en/of sterven langzaam af. Dat is niet altijd even gemakkelijk om ze te determineren.

De eerste plant die we onder de loep nemen en vooral ruiken is de Wollige Munt of ook wel Appelmunt genoemd. Er zijn vele muntsoorten, dus de determinatie is niet eenvoudig. Een voordeel is dat alle planten in de muntfamilie vierkante stengels hebben. Deze Wollige Munt is een kruising tussen Hertsment en de Witte Munt. Ze heeft viltige bladeren en wordt rond de 50 cm hoog. De bloei valt eind juni/begin juli en is een zeer nuttige bijen- en vlinderplant.

Na enig speuren vinden we nog een plant met een bloem. Van de bladeren kan een heerlijke thee gezet worden en deze heeft gezondheid bevorderende eigenschappen. We staan stil bij de rozenbottels en proeven ervan. Het is wel een gefriemel en gebijt om de zadjes eruit te halen. Het zijn echter wel echte vitaminebommetjes.

Voor dieren is de rozenbottel een goede vrucht om de winter mee door te komen.

Wat we wel weer zien zijn de bruinrode pluisbollen in de rozenstruik. Het zijn de zogenaamde Bedeguaargallen, die we eerder al een keer uitgebreid behandeld hebben. Het uitspreken van dit woord is telkens weer een hele kunst. Dan hebben we het nog niet over het onthouden hiervan!

We komen aan bij een prachtige verzameling van informatieborden waar heel veel informatie opstaat over planten, dieren, vlinders, insecten. Ja, educatie staat ook hoog in het vaandel van het landgoed De Waardhoff.

Na deze grote hoeveelheid kennis opgeslagen te hebben, struinen we verder. We zien voor ons een grote oppervlakte met roze bloemen.

Het blijkt het Bont Kroonkruid te zijn of ook wel Kroonwikke genoemd. Het is een vaste plant die behoort tot de vlinderbloemenfamilie. De plant komt van nature voor in Midden- en Zuid-Europa en is van daaruit verbreid naar West- en Noord-Europa, omdat de plant daar als voedergewas wordt geteeld. Ook wordt de plant geteeld in de Verenigde Staten en Canada voor bodemverbetering, het tegengaan van erosie en als bermbeplanting. De plant is giftig voor paarden. De plant wordt 30-120 cm hoog en heeft een liggende tot opstijgende, kantige stengel. Bont Kroonkruid bloeit van juni tot september. De roze bloemen worden door heel wat insecten bezocht. Het is ook een waardplant voor heel veel bedreigde vlindersoorten en andere insecten. Deze planten vormen dus een prima boost voor de biodiversiteit

Opvallend is dat nog vele planten in bloei staan zoals de algemeen voorkomende

Scherpe Boterbloem (foto links). Als je aan een stukje van de plant proeft, krijg je een scherpe

smaak aan je tongpunt. Wel uitspuwen, trouwens! Ook het Slangenkruid pronkt (foto rechts) nog met zijn prachtige paars-blauwe bloemen.

Ook zien we al vele planten gehuld in hun herfsttooi, wat natuurlijk mooie plaatjes oplevert.

Kijk maar eens naar de Kaardenbol (foto links boven) en de Gewone Berenklaauw (foto rechts boven).

We lopen verder door en komen aan bij de officiële ingang.

Hier liggen hele grote keien. Op een van de informatieborden kunnen we lezen wat de naam van elke steen is. Zo krijgen we ook nog wat mee van de geologie van deze streek.

Voordat we weer richting het startpunt gaan wil Riekie nog even een bijzondere plant laten zien. Eerst wordt gevraagd wie deze plant kent. De

eerste tip: het heeft een vierkante stengel. Nog een hint: als je van boven naar beneden over de plant strijkt, voelt het zacht aan en omgekeerd niet. Iemand waagt een gok en zegt dat het de Hennepnetel is. Niet zo slecht gegokt, maar dat is het helaas niet.

De oplossing is: Hartgespan. Het is een sterk geurende, vaste plant die behoort tot de lipbloemenfamilie net zoals de Hennepnetel. Het blad doet wat brandnetelachtig aan. De plant wordt 30-90 cm hoog, vormt wortelstokken en heeft vierkantige stengels met beharing. Ook de groene bladeren zijn aan de onderkant behaard. Hartgespan bloeit van juni tot augustus met roze, lange bloemen. De bloemen zitten in schijnkransen. De bladeren kunnen gebruikt worden voor het kruiden van erwten- en linzensoep.

Vroeger werden ze ook gebruikt bij het bereiden van bier. De plant wordt al zeer lang voor medicinale doeleinden gebruikt bij hartklachten en spierkrampen.

We lopen zonder spierkrampen terug over de weg naar beneden naar het vertrekpunt. Het zonnetje begint nu volop te schijnen en de temperatuur is flink opgelopen. Zo kunnen we toch nog buiten op het terras onder het genot van koffie/thee en vlaai nagenieten van een geslaagde excursie.

Nieuws uit onze Vlindertuin

Wil Lemmens

Inleiding

In de herfst hebben we weer een telling gedaan in onze vlindertuin. Natuurlijk waren we nieuwsgierig of we nog vlinders zouden zien. Op 5 oktober 2024 telden we twee Bonte Zandoogjes (niet dezelfde!).

Het is een dagvlinder die je kunt zien van februari tot in oktober. Het vrouwtje legt haar eitjes op half in de schaduw staand gras. De rups leeft van grassoorten als roodzwenkgras, kortsteel, straatgras, veldbeemgras, kropaar, pijpenstrootje en gestreepte witbol. De vlinder leeft ongeveer drie weken. Er zijn twee tot drie generaties per jaar. Het bont zandoogje overwintert als rups of als pop.

Als je dit leest zijn we dus op zoek naar iemand die verstand heeft van grassoorten. Nu we het toch hebben over vrijwilligers of deskundigen, we zijn zeer verheugd dat we de vacature van Coördinator Vlindertuin hebben ingevuld. Het is Noël Jaminon uit Bunde. De komende tijd zal hij kennismaken met IVN Meerssen en zal hij zich nader voorstellen. Hij is enthousiast om samen met de werkgroep de Vlindertuin verder vorm en inhoud te geven. Ook blijven we zoeken naar vrijwilligers die willen meehelpen in de vlindertuin. Denk bijvoorbeeld aan het regelmatig tellen van vlinders. Of wil je misschien wel rondleidingen verzorgen. Je kunt ook meedraaien met de werkgroep Landschapsonderhoud of de Plantenwerkgroep. Deze laatste groep heeft intussen zijn 3de inventarisatie gedaan op 9 oktober 2024. Ze waren enthousiast over de grote diversiteit aan bloemen en planten. Heb je interesse in een van deze werkgroepen, neem dan contact op met de coördinatoren welke vermeld staan op de laatste bladzijde van deze Haamsjeut.

De vijver achter in onze tuin is bijna klaar zodat straks de kikkers, salamanders, libellen en andere insecten daar hun stekje kunnen vinden. Onze Vlindertuin is ook de moeite waard om in de herfst en in de winter te bezoeken. Je treft daar naast planten en bloemen ook allerlei paddenstoelen aan zoals de Langsteelfranjehoed (foto links) en het Elfenbankje (foto rechts).

Voor de echte vlinderliefhebbers is het de moeite waard om te kijken hoe vlinders overwinteren. Dat is per soort verschillend. Er zijn dagvlinders die als eitje overwinteren; andere doen dit als rups, pop of vlinder. Sommige vlinders trekken weg en andere blijven hier. Als je goed naar de planten kijkt kun je misschien eitjes of een rups zien van bijvoorbeeld het Oranjetipje.

Linksonder het Oranjetipje en rechtsonder de rups

Linksboven het oranje eitje en rechtsboven de pop (goed kijken!)

Dat is een echte voorjaarsvlinder die je vaak ziet op de plant. Look zonder look. Dus neem vooral een loep mee want het eitje is niet groot en de pop is erg goed gecamoufleerd.

De projectgroep Vlindertuin vergadert in deze opstartfase ongeveer om de twee maanden. Belangrijkste resultaten tot nu toe zijn de ondertekende beheerovereenkomst met de gemeente Meerssen, de planteninventarisaties (1 keer per seizoen) en de vlindertellingen. Daarnaast is een beheer en onderhoudsplan gemaakt voor de Vlindertuin voor het jaar 2025. Met de uitvoering hiervan zal eind van het jaar al begonnen worden. In behandeling zijn met name de educatieve onderwerpen zoals het maken van informatieborden, het ontwikkelen van een leerpad over vlinders en een handleiding voor het geven van een rondleiding in de Vlindertuin. Ook worden voorbereidingen getroffen voor het organiseren van open dagen en gezins- en jeugdactiviteiten. En als we verder vooruitblikken hebben we de officiële opening in juni 2025! Ook proberen we contact te krijgen met Scouting Bunde, onze burens van de Vlindertuin. We zullen nagaan of we met hen kunnen samenwerken.

Samenvattend: er is nog voldoende werk aan de vlinderwinkel!

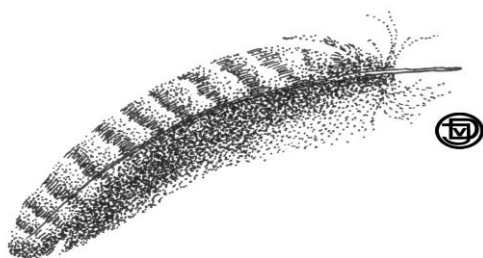
Als je dit leest en je nieuwsgierigheid is gewekt, aarzel dan niet om contact op te nemen met een van onze coördinatoren. Je vindt hun namen op de laatste bladzijde van deze Haamsjeut.

IVN Meerssen zoekt een nieuwe ledenadministrateur

Na ruim 25 jaar ondersteuning bij de financiële administratie en de ledenadministratie is het tijd om het stokje over te dragen. De financiële administratie is sinds begin 2024 in goede handen van Frank Kapsenberg, onze huidige penningmeester. We zoeken daarom alleen nog iemand die de ledenadministratie wil overnemen. Daarvoor hoef je niet persé bestuurslid te zijn.

Een prima functionerend en makkelijk te bedienen computerprogramma is hiervoor aanwezig.

**Belangstellenden kunnen contact opnemen met mij:
John Bronckers, johnbronckers@hetnet.nl, telefoon:
0641857316**

Vogels voeren in de winter

Els Derks-van der Wiel

Inleiding

Vogels hebben 's winters veel moeite om hun lichaam op temperatuur te houden. Ze kunnen wel 10% van hun gewicht kwijtraken in echt koude nachten. Vet eten helpt. Denk aan pinda's, noten en zaden. Met een vetbol scoor je 's winters écht punten bij onze gevederde vrienden. Dat deze ook veel nadelen geven is niet voldoende bekend. Zoals dode vogels en zwerfafval. Gelukkig kan het anders!

Waarom geen vetbol in plastic netje?

Heel handig zo'n vetbol kopen in een plastic netje. Je kunt dat makkelijk ergens aan een spijker in je schutting of een tak aan een boom hangen. Meestal ontdekken de mezen, mussen en roodborsten de vetbol al na een paar uur en kun je genieten van wat extra vogels in je wintertuin. Je mag verwachten dat daar over nagedacht is. Maar helaas, dat valt tegen. Soms raken vogels met een pootje verstrikt in de draden van de vetbol. Ze kunnen dan gewond raken of dood gaan van honger, dorst en uitputting. Er gaan foto's rond van een koolmees die aan een pootje aan zo'n netje hangt. Ook schijnen meeuwen ze soms in zijn geheel, dus vetbol mét netje, in te slikken. En dan is er nog het raadsel van de verdwijnende netjes. Want op de een of andere manier tref je aan het eind van de winter altijd minder netjes aan dan dat je daarvoor aan vetbollen had opgehangen. Zelf kwam ik een keer zo'n netje midden in een bos tegen. Zo'n 2 kilometer van de bewoonde wereld! Had iemand een dergelijk netje in het bos gehangen?

Vetbollen in plastic netjes zijn dus een slecht idee. Maar hoe moet het dan wel? Hier volgen een paar alternatieven:

Ga naar de kringloopwinkel en koop voor een prikje een garde of gebruik garde uit je eigen te volle keukenlade. Je knipt de vetbol uit het netje en duwt die tussen de spijlen van de garde zodat die in de garde blijft zitten. Heb je een grote garde, dan kun je er soms ook twee of drie in drukken. Veel gardes hebben aan de steel een gat of haak waarmee je hem makkelijk kunt ophangen aan een tak, schroef of schutting.

De netjes zijn van kunststof, maar geven problemen in de sorteerinstallatie van kunststof verpakkingsafval: de netjes draaien zich om de messen van de maalmolens. Daardoor moet de machine worden stilgelegd en moeten de netjes van de messen afgesneden worden. Ook blijft ander afval in de netjes vasthaken, waardoor je geen schone sorteerstromen krijgt. Dit geldt ook voor de netjes waarin b.v. sinaasappels verpakt zitten. Die horen daarom ook bij het restafval en niet bij het plastic afval.

Er zijn veel soorten speciale vetbolhouders te koop. Er zijn spiralen, manden, rekjes en kooitjes. Sommigen zijn klein. In anderen kun je makkelijk 10 vetbollen kwijt. Sommigen hebben een extra kooitje eromheen waar alleen kleine vogels in kunnen. Zo kunnen mussen, mezen en roodborstjes zich voeten terwijl kraaien, eksters en spechten hongerig afdruipten. Je kunt ook eenvoudig zelf voer in vet maken. Je smelt wat kokosvet, frituurvet of ossenwit in een pannetje. Let op dat het vet zoutloos is, zout tast de nierfunctie van de vogels aan. Als het vloeibaar maar niet heet is, gooi je er zaden, meelwormen, of ander vogelvoer doorheen. Even roeren. En dan kun je het in een vorm gieten. Scoor bij de kringloop bijvoorbeeld wat oude theekopjes of gebruik die oude kopjes uit de erfenis van oma. Giet de vetbol-met-zaden in de kopjes en wacht tot het stolt. Hang ze vervolgens met een touwtje door het oor in een boom en je hebt kunstzinnige en feestelijke vetbolkopjes! Het is leuk om met kinderen van een melkpak een vogelvoederbakje te maken. Leg de vetbol onderin. Voordeel is dat de vetbol enigszins tegen regen wordt beschermd. Let bij het kopen van vet dat er geen zout inzit.

Het beschermingsproject van de kerkuil

Philippe Meyer en Jan de Veen

Inleiding

Via de kerkuilen-coördinator kwam de opdracht bij mij binnen om een bezoek te brengen aan een schuur bij een particulier in Klein-Welsden (Margraten). Deze particulier wilde de vervuiling van zijn schuur, welke veroorzaakt werd door een uil voorkomen. De uil dropte namelijk zijn braakballen en uitwerpselen in de schuur.

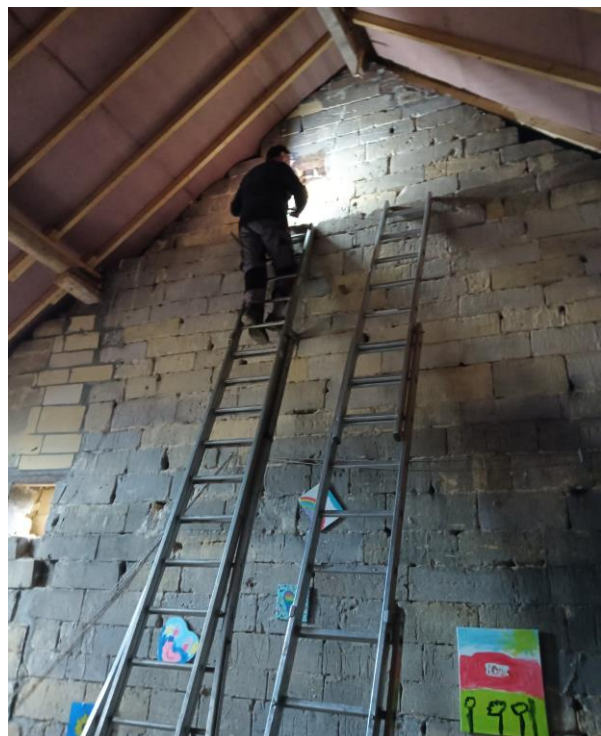
De oplossing bestond uit:

- het dichtmaken van 2 bestaande gaten in de kopgevel van de schuur en
- het rechtstreeks, tegen een uilengat in de nok van de schuur, plaatsen van een nestkast.

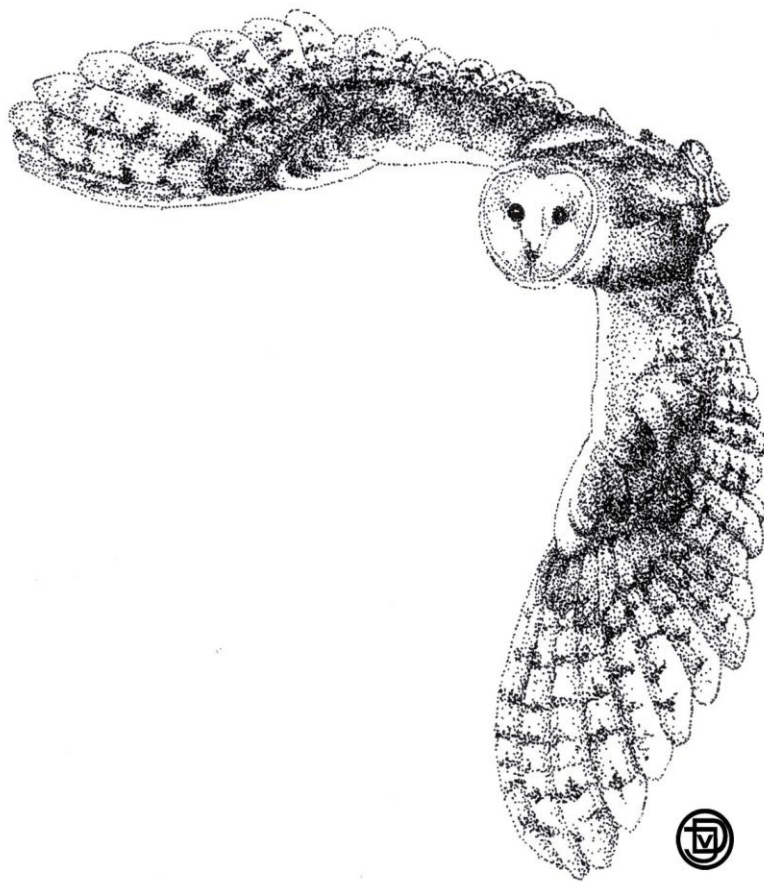
De uil kan dan wél in de nestkast maar niet meer in de schuur komen.

Werkzaamheden

Door een fijne samenwerking met de vogelwerkgroep Eijsden – Margraten, in de persoon van Philippe Meyer, is de kast geplaatst. De kast rust op gemonteerde beugels rechtstreeks tegen het bovenste uilengat. Philippe en ik hebben door slim denk- en doewerk de kast op 6 m hoogte in de nok bevestigd. Omdat de kast grote afmetingen heeft (85 cm lang, 40 cm in de hoogte en breedte) mag dit Arbo-technisch gezien niet met zijn tweeën de ladder worden op gedragen. Daarom hebben we een alternatieve oplossing bedacht. We hebben een touw door het uilengat naar buiten laten zakken, de kast

vastgebonden, toen tegen de achterkant van de ladder omhoog gehesen door aan de buitenkant aan het touw te trekken. De onhandige grootte en het gewicht van de kast werd hierdoor opgevangen. Bij het laatste stukje is de kast op de beugels getild. Nu was het een kwestie om de kast aan de beugels vast te schroeven.

De eigenaar is blij met oplossing: geen braakballen en uitwerpselen in de schuur én de broedlocatie van de kerkuil is gespaard gebleven.

Gewoon over Spruitjes

Jan van Dingenen

Inleiding

De maand oktober is net begonnen als ik dit schrijf en de eerste spruitjes van dit jaar zijn misschien net op de markt. Wij hebben ze nog niet gegeten, maar als ze er inderdaad zijn zal dat waarschijnlijk niet lang duren, want wij eten ze graag. En bovendien, toen ik gegevens ging zoeken, bleek dat de geleerden denken dat spruitjes zeer gezond eten zijn om verschillende redenen. In de spruitjes zitten namelijk stoffen die waarschijnlijk zeer goed zijn voor onze gezondheid, maar dat is deels nog niet 'hard' bewezen. Mijn vrouw en ik blijven dus voorlopig gewoon spruitjes eten omdat we ze lekker vinden!

De spruitjes trokken de aandacht

De spruitjes trokken dus de aandacht, want het past in het seizoen. En we hadden ze al lang niet meer gegeten. En we vinden ze lekker, dus ze zullen nog wel vaker op het menu komen.

Maar wat is er zo bijzonder aan spruitjes? Puur plantkundig eigenlijk niet zo veel want in de grote Kruisbloemen familie (Brassicaceae of Cruciferae soorten) zitten zeer veel eetbare en ook veel gegeten planten, waarvan de wetenschappelijk naam begint met Brassica! Veel van deze planten noemen wij koolsoorten en die groeien in ons land en in veel andere landen en andere klimaatsoorten als voedsel voor mensen en dieren!

[https://en.wikipedia.org/wiki/](https://en.wikipedia.org/wiki/Verse_spruitjes)

Verse spruitjes

In deze grote familie Kruisbloemen zitten momenteel 349 geslachten met bijbehorende geslachtsnamen, waaronder ook een aantal min of meer inheemse soorten zoals onze 'eigen' kruisbloemen en die worden meestal als koolsoorten gezien en gekweekt. Ze hebben dan als familienaam 'Brassica'. Maar er loopt nog discussie over welke soorten er mogelijk wel of niet bij horen en daaronder vallen bijvoorbeeld de kappertjes. Voorlopig laat ik dat maar aan de specialisten over.

Over spruitjes kweken

Spruitjes horen dus bij een groep planten die botanisch gezien wat vreemde gewoonten hebben. De meest opvallende afwijking bij spruitjes

[https://en.wikipedia.org/wiki/](https://en.wikipedia.org/wiki/Spruitjes)

Spruitjes: de groeiwijze in de oksels

zijn de 'vruchten', de spruitjes zelf dus. Die zijn min of meer bolvormig en groeien in de bladoksels. Aanvankelijk was het mij niet duidelijk hoe ik me dat moest voorstellen: 'in de bladoksels'. Maar gelukkig vond ik een foto van de groei van spruitjes bij de Engelse Wikipedia! Het is me nu dus duidelijk wat daarmee bedoeld wordt, maar ik vind het nog steeds een verrassende oplossing!

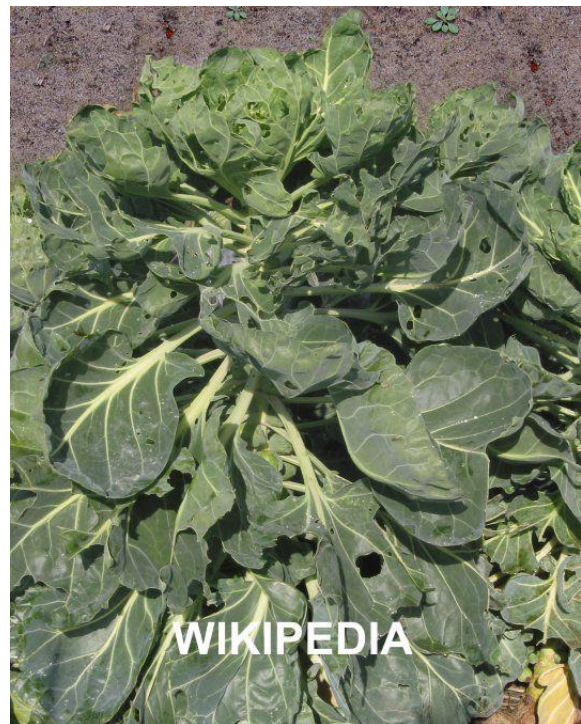
Maar nu eerst even over de geschiedenis van het kweken van de spruitjes voor consumptie. Die teelt is in Europa begonnen in het Middellandse Zee gebied en waarschijnlijk al voor het begin van onze jaartelling. In de Middeleeuwen of mogelijk al eerder, schoof de teelt naar het noorden en westen en verspreidde zich over Noord- en Midden-Europa. Daarbij werd vaak de plaatsnaam 'Brusselse' aan soortnamen kool of spruit of dergelijk toegevoegd. Waarom die plaats daarbij voorrang kreeg is niet duidelijk want Brussel speelde waarschijnlijk niet eerder dan

de dertiende eeuw een rol in deze teelt. Maar in het Engels is de naam 'Brussels sprout' zo'n beetje de standaard. De officiële naam is Brassica oleracea.

Spruitjes kweken was zeker geen simpele, voor de hand liggende teelt in de Middeleeuwen. Op de eerste plaats kunnen en worden de spruitjes gezaaid tussen februari en half maart. De oogst begint in augustus en kan tot in april duren als de soort winterhard is!

Daarbij moet ook nog rekening worden gehouden met de soort die is ingezaaid. Tegenwoordig zijn dat meestal rassen waarbij alle spruiten ongeveer tegelijk rijp zijn, vroeger werden vaak rassen gebruikt waarbij doorgaand geplukt kon worden door de nog onrijpe vruchten te laten staan!

Deze 'oude' soorten waarbij de vruchten niet allemaal tegelijk 'rijp' zijn, worden nu zaadvaste rassen genoemd. Omdat die spruitjes niet allemaal tegelijk rijp zijn, moet er dus vaker geplukt worden, wat natuurlijk zijn voordelen en zijn nadelen heeft.

<https://nl.wikipedia.org/wiki/>

Spruitkool de plant

Tegenwoordig geeft men vaak de voorkeur aan hybride rassen waarbij de planten door zelfbestuiving gelijksoortige, maar ook tegelijk rijpe vruchten hebben! Ondanks de minder uitgesproken smaak, lijken deze hybride rassen de voorkeur te hebben bij kwekers en eters.

De Bever

Wim Derks

Het zal ongeveer 20 jaar geleden zijn dat de bever vanuit de Maas de Geul ging verkennen. Inmiddels zie je heel ver stroomopwaarts in de Geul en Gulp sporen van de bever. Ook andere zijrivieren zijn door de bever ontdekt zoals Selzerbeek richting Vaals. Onlangs zag ik in het Ravensbosch (tussen Schimmert en Strabeek/Valkenburg) dat de onderste vijver enkele tientallen centimeters was opgestuwd door de bever. Die is dus vanuit de Geul de Strabeek gevolgd en is de weg Valkenburg-Houthem en de spoorlijn gepasseerd. Bij Staatsbosbeheer was niet bekend dat de bever in het Ravensbosch voorkwam. De boswachter nodigde mij uit om samen te gaan kijken. Door de activiteiten van de bever wordt daar de biodiversiteit vergroot. Hij is in dit bos een welkome migrant.

Met name jonge bevermannetjes zoeken nieuwe leefgebieden en wachten daar op een vrouwtje. Als zij niet komt wordt het gebied eventueel weer verlaten.

Bij de lezing over landgoed Vliek vertelde Fred Erkenbosch dat ook daar inmiddels de bever zit. Stroomopwaarts van de grote vijver zijn bomen om geknaagd. Verderop zijn enkele bomen met gaas beschermd.

Op zijn zoektocht naar een nieuw leefgebied volgt de bever een waterstroom en hoort het water, ook waar een beek door een buis ondergronds loopt. Hoe is het mogelijk dat de bever vanaf de Geul de Watervalderbeek dwars door de bebouwde kom van Meerssen heeft gevolgd? Zal er een toekomstige partner zijn die dit ook presteert? We zullen zien hoelang de bever actief blijft bij Vliek.

Om te verhinderen dat ongewenste gasten in de beverburcht komen, is de ingang van de burcht onder water. Als het water daarvoor niet diep genoeg is bouwt hij een dam om het waterpeil te verhogen. Dat is in de Geul niet nodig.

In de zomer eet de bever kruiden en valt zijn aanwezigheid niet op. 's Winters eet hij bast van twijgen en knaagt daarvoor bomen om. Hij moet overigens ook knagen om de tanden te laten slijten. Die groeien door en zouden anders te lang worden. 's Winters is de aanwezigheid van een bever dus goed waar te nemen.

Leer de natuur in jouw omgeving kennen en beleven

In het voorjaar van 2025 wordt door IVN Meerssen weer een basiscursus natuur en landschap georganiseerd. De bedoeling is dat men de natuur in de eigen omgeving beter leert kennen, waardoor men er ook meer van gaat genieten. Je zult versteld staan wat er aan mooie en afwisselende natuur zo dicht bij huis te ontdekken valt. Voorkennis is niet nodig. We starten met een binnenles op maandagavond (10 maart). Daarna volgen op zaterdagmorgen van 9:30 uur tot uiterlijk 12:00 uur excursies door verschillende gidsen met verschillende thema's.

Je kunt vijf excursies kiezen uit de volgende tien excursies (zolang niet vol): Rivierpark Maasvallei (15 maart), Bunderbos (22 maart), Geulle aan de Maas (29 maart), Bosschages langs de meanderende Geul bij het Julianakanaal (5 april), Rivierpark Maasvallei (12 april), Bunderbos (19 april), Kalverbos Meerssen-West (26 april), Bunde, IVN vlindertuin Heiveld, park Overbunde en omgeving (3 mei), Waterval (10 mei) en Waterval (17 mei).

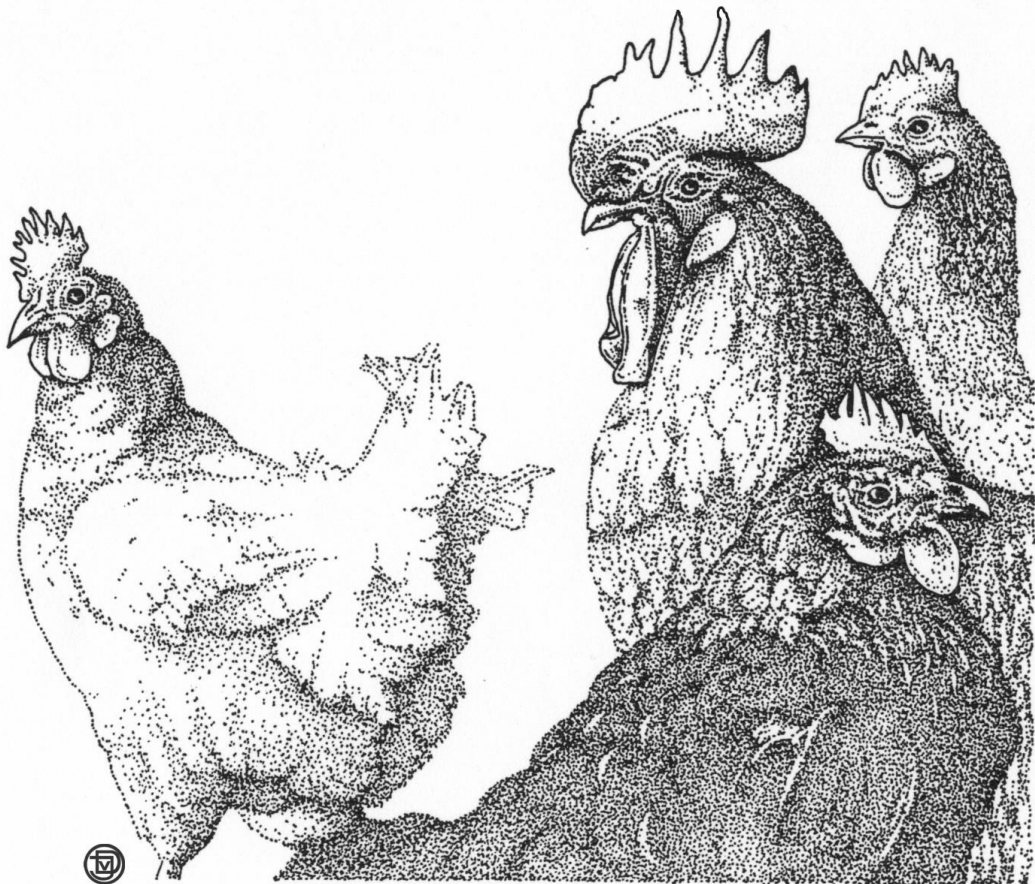
De totale kosten zijn € 20 (inclusief koffie/thee bij binnenles en koffie/thee en vlaai bij de afsluiting). Na aanmelding bij Els en Wim Derks: wimelsderks@hotmail.com ontvang je alle verdere informatie.

Burenhulp levert een leuk bijproduct op

Paul Notten

Als buurman van Frans in het Bospad in Moorveld ben ik beschikbaar om op afroep een of enkele dagen als voedstervader te fungeren voor zijn twee kippen. In een ver verleden heb ik, in de tijd dat ik nog inwonend was bij mijn ouders, wat ervaring opgedaan met kippenverzorging. Naast de 'gewone' kippen waar ik geen naam voor zou kunnen bedenken hadden we lange tijd Barnevelders, grote, stevige bruine kippen die vrolijk rondscharrelden en met hun bescheiden gekakel destijds zorgden voor een vertrouwelijke sfeer op ons erf. Buurman Frans heeft gewone witte kippen waar ik bij God ook geen naamplaatje op zou kunnen plakken.

Medio afgelopen november heb ik de kippen weer onder mijn aandacht gehad. Dus, iedere morgen en niet te laat, maak ik een korte wandeling naar de kippenren. Tijdens een van mijn voedseldroppings loopt plots over

het pad naar de kippenren een goed gevoede ronde huismuis voor mij uit en draait voorbij het berghok de hoek om richting kippenren. Dáár aangekomen is het eerste wat ik zie: de twee kippen, hoog op de poten tegenover elkaar staand, kakelend en wild fladderend met de vleugels alsof er een strijd beslecht moet worden. Mijn eerste reactie is een schorre kreet om de kippen tot normaal gedrag te bewegen. Gelijk met mijn stemverheffing zie ik wat aan de hand is. Alle energieke acties van de kippen zijn gericht op de mij vooruit gesnelde muis en die is ongewild binnen het aandachtsveld van de kippen gekomen. En duidelijk is: daar laten die kippen geen gras over groeien! Beurtelings hakken zij in op de muis die, ongeacht de richting waarin zij probeert weg te komen, géén kant uit kan. Bij iedere beweging wordt de muis door een van de kippen gepikt. Vaak met gevolg dat de muis door de pikbeweging nog een vlucht door de ruimte maakt. De kippen gaan zo fanatiek te keer dat de muis de halve tijd aan mijn oog onttrokken wordt. Maar ook zonder rechtstreekse waarneming wordt mij rap duidelijk: de muis zit in de pikkenhoek in een kansloze positie. De dubbel uitgevoerde pikpartij in de ren duurt zo'n veertien, vijftien seconden. Dan blijft de muis roerloos liggen. Om in judotermen te spreken: maté. Héél even kijken de kippen toe waarna een van hen met de muis in de snavel het kippenhol in rent. Daarna heb ik de muis niet meer gezien. Misschien wel weggemoffeld door die ene kip!

<https://www.ivn.nl/afdeling/meerssen>
ivnmeerssen@gmail.com

ACTIVITEITEN

Deze duren (ruim) 2 uur

Iedere donderdag: Werken in de natuur. jo.lexis@home.nl

Zondagmorgen 15 december 2024: Jeugdactiviteit vogels in de winter (voor kinderen met begeleiding van een volwassene). Om 10:00 uur in de Proostenkelder , tegenover de Vredeskapel, hoek Markt-Kerksteeg in Meerssen. Riekie Notten, 043 3645416; Els Derks, 043 3643740; Jan de Veen van de Vogelwerkgroep IVN Meerssen

Zaterdagmiddag 21 december 2024: Kerstmiddag. Om 14:00 uur in Gemeenschapshuis De Stip, Past. Dom. Hexstraat 10, Meerssen. Aanmelden: ivnmeerssen@gmail.com of 06 4241 4956.

Zondagmiddag 5 januari 2025: Nieuwjaarswandeling rondom Meerssen met nazit in Proostenkelder. Vertrek om 14:00 uur vanaf de parkeerplaats bij het NS station in Meerssen aan de overkant van het spoor.
Jo Lexis 06 2917 8733

Woensdagavond 8 januari 2025: Bijeenkomst vogelwerkgroep o.l.v. Bert Merk. Om 20:00 uur in ruimte bij horeca Sporthal Marsana, Molenveldweg 20, Meerssen. Op die avond wordt de afspraak gemaakt voor de komende excursie. (hj_merk@hotmail.com 06-3761 7966)

Zondagmorgen 19 januari 2025: Winterexcursie Stammenderbos Spaubeek. Vertrek om 9:00 uur vanaf parkeerplaats (P&R) achter het station in Meerssen (carpoolen). Je kunt ook om 9:30 uur bij de groep aansluiten op de parkeerplaats bij het station in Spaubeek, Op Het Veldje, 6176 BC. Duur 2,5 uur. Denk aan goede wandelschoenen! Wil Lemmens (06-53654590) en Renate Wagemans (06 1282 5334)

Woensdagavond 12 februari 2025: Bijeenkomst vogelwerkgroep o.l.v. Bert Merk. Om 20:00 uur in ruimte bij horeca Sporthal Marsana, Molenveldweg 20, Meerssen. Op die avond wordt de afspraak gemaakt voor de komende excursie. (hj_merk@hotmail.com 06-3761 7966)

Zondag 9 maart 2025: Jeugdactiviteit paddentrek. Om 10:00 uur parkeerplaats Buitenplaats Vaeshartelt, Weert 9, 6222 PG Maastricht. Riekie Notten, houbenriekie@gmail.com 043 364 5416 en Els Derks-van der Wiel.

Maandagavond 10 maart 2025: Binnenles cursus

Woensdagavond 12 maart 2025: Bijeenkomst vogelwerkgroep o.l.v. Bert Merk. Om 20:00 uur in ruimte bij horeca Sporthal Marsana, Molenveldweg 20, Meerssen. Op die avond wordt de afspraak gemaakt voor de komende excursie. (06-3761 7966)

Zaterdagmorgen 15 maart 2025: cursus

Zaterdagmorgen 22 maart 2025: cursus

Zondagmorgen 23 maart 2025: Lente-excursie Bunderbos, Bunde. Vertrek om 09:15 uur vanaf parkeerplaats (P&R) achter het station in Meerssen (carpoolen). Je kunt ook om 09:30 uur bij de groep aansluiten op de parkeerplaats bij het station in Bunde, Spoorstraat, 6241CD. Duur 2,5 uur. Denk aan goede wandelschoenen! Wil Lemmens (06-53654590) en Riekie Notten (043-364 5416)

Maandag 24 maart 2025: Stenen verbinden, gebruik en herkomst van bouwstenen. Lezing door Olaf Op den Kamp. Om 19:30 uur in de Proostenkelder, tegenover de Vredeskapel, Markt Meerssen. Ria Tuijt-Aretz, r_tuyt@hotmail.com 06 4241 4956.

Zaterdagmorgen 29 maart 2025: cursus

Zaterdagmorgen 5 april 2025: cursus

Zondagmorgen 6 april 2015: Wandeling Itteren Grensmaas onder leiding van Nicole de Bijl en Jürgen Wöretshofer. Vertrek om 9:30 uur 't Brook, Brigidastraat 79, Itteren. Riekie Notten, houbenriekie@gmail.com 043 364 5416

Woensdagavond 9 april 2025: Bijeenkomst vogelwerkgroep o.l.v. Bert Merk. Om 20:00 uur in ruimte bij horeca Sporthal Marsana, Molenveldweg 20, Meerssen. Op die avond wordt de afspraak gemaakt voor de komende excursie. (hj_merk@hotmail.com 06-3761 7966)

Zaterdagmorgen 12 april 2025: cursus

Maandagavond 14 april 2015: Algemene Ledenvergadering. 19:30 uur Gemeenschapshuis De Stip, Past. Dom. Hexstraat 10, Meerssen. (ivnmeerssen@gmail.com 06 8320 0126).

Zaterdagmorgen 19 april 2025: cursus

Zaterdagmorgen 26 april 2025: cursus

Zaterdagmorgen 3 mei 2025: cursus

Zaterdagmorgen 10 mei 2025: cursus

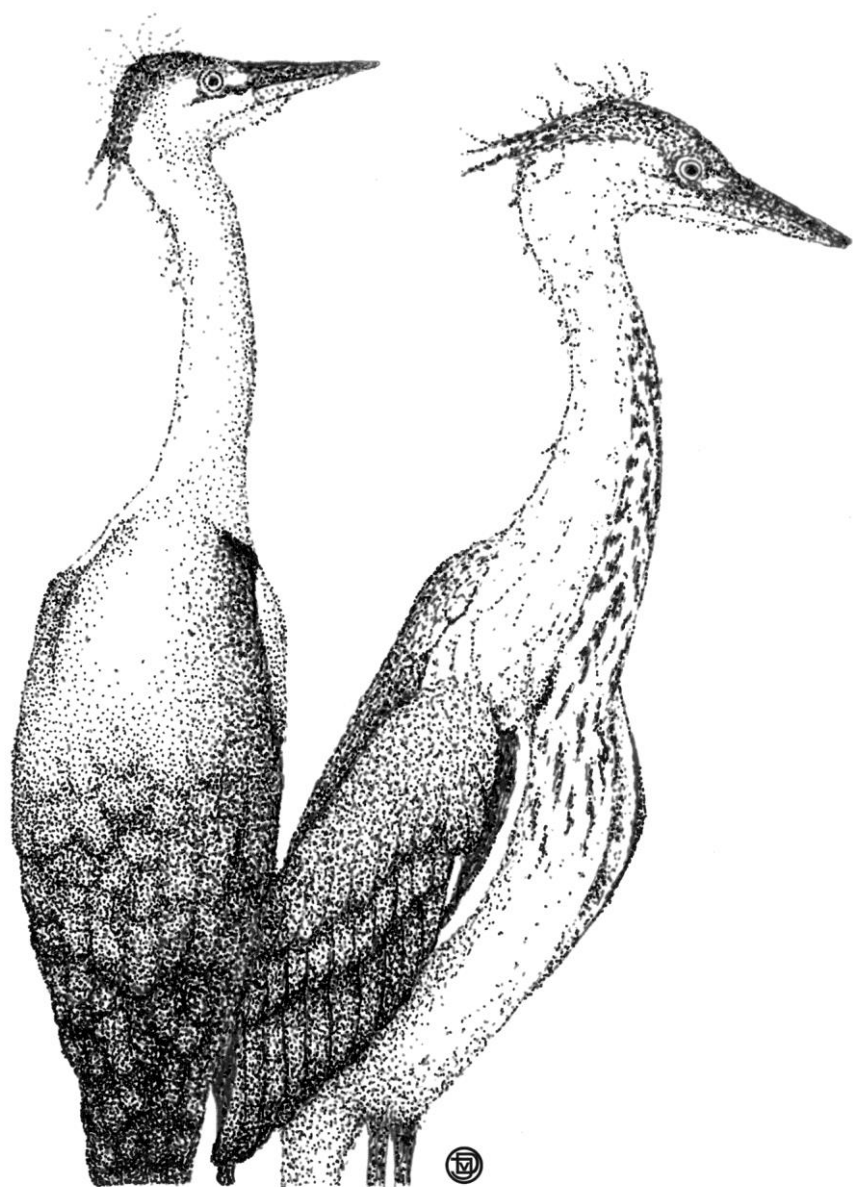
Zondag 11 mei 2025 Nationale molendag. Bezoek aan de molen Op de Vrouweheide in Ubachsberg o.l.v. Fred Erkenbosch. (frederkenbo@gmail.com 06-8298 7793) en Nicole Cordewener

Woensdagavond 14 mei 2025: Bijeenkomst vogelwerkgroep o.l.v. Bert Merk. Om 20:00 uur in ruimte bij horeca Sporthal Marsana, Molenveldweg 20, Meerssen. Op die avond wordt de afspraak gemaakt voor de komende excursie. (hj_merk@hotmail.com 06-3761 7966)

Juni 2025: Opening vlindertuin

Maandagavond 16 juni 2024: Late avondwandeling en vuurvliegjes in Bergse Heide o.l.v. Els en Wim Derks. Vertrek 20:30 uur parkeerplaats station Meerssen (carpoolen) en 21:00 uur Brakke Berg, Wolfsdriesweg 10, Geulhem. (wimelsderks@hotmail.com 043-364 3740).

Woensdagavond 18 juni 2023: Late avondwandeling en vuurvliegjes in Waterval o.l.v. Els en Wim Derks. Vertrek 21:00 uur parkeerplaats bij Waterval 13, Ulestraten (wimelsderks@hotmail.com 043-364 3740).

Haamsjeut digitaal ontvangen?

Al sinds het begin brengt IVN Meerssen de Haamsjeut uit in papieren vorm. Vier keer per jaar valt een papieren versie, in zwart wit, op de mat, rondgebracht door IVN-leden. De digitale versie is een paar weken na verschijningsdatum in kleur te bewonderen via de website. Deze versie is online te bewaren en de foto's komen veel beter tot hun recht. Omdat we als IVN duurzaamheid hoog in het vaandel hebben staan, maar ook gezien de sterk gestegen kosten voor het drukken op papier, willen we de Haamsjeut zoveel mogelijk digitaal gaan aanbieden aan de leden die dit willen. Als je je aanmeldt om de Haamsjeut digitaal te willen ontvangen, krijg je op de verschijningsdatum een mail met het digitale exemplaar als bijlage. Je krijgt dan géén papieren versie meer. We hopen dat veel leden zich aanmelden voor de digitale versie om zo het aantal papieren exemplaren te verminderen. Aanmelden? Via ivnmeerssen@gmail.com

E-mailadressen gewenst

Om snel te kunnen communiceren met onze leden zouden we graag zoveel mogelijk e-mailadressen ontvangen. Denk bijvoorbeeld aan een reminder voor een activiteit (Nieuwsflits) of een mededeling voor een wijziging bij een lezing. We gebruiken als IVN Meerssen ook de website en Facebook, maar daar bereiken we niet alle leden mee.

Geef het mailadres door via: ivnmeerssen@gmail.com

Opzeggen van het lidmaatschap kan tot uiterlijk 1 december.

Samenwerkingspartners in de gemeente Meerssen o.a.

Kwallef van Vliek

<http://kwallefvanvliek.nl>

Milieudefensie Meerssen

meerssen@milieudefensie.nl

Stichting Duurzaam Meerssen

<https://www.stichtingduurzaammeerssen.com>

IVN Natuureducatie afdeling Afdeling Meerssen

Secretariaat

De Kling 2, 6235 BJ

Ulestraten

T 06 83200126

E-mail:

ivnmeerssen@gmail.com

Website:

www.ivn.nl/afdeling/meerssen

Bankrekeningnummer

NL20RABO 0132684055 IVN Meerssen

Ledenadministratie

John Bronckers

T 06 41857316

Bestuur

Voorzitter

Marianne van den Berg

Vicevoorzitter

Wim Derks

Secretaris

Frans Ligthart

Penningmeester

Frank Kapsenberg

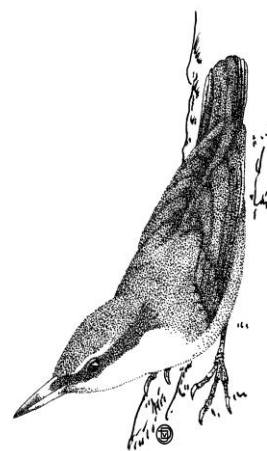
Bestuursleden

Frans van de Kragt

Riekie Notten-Houben

Jan de Veen

Leo Voragen

Coördinatoren van de Werkgroepen:

Communicatie

André Ament

T 06 44189017

Vogelwerkgroep

Bert Merk

T 043 3644339

Activiteiten

Wim Derks

T 043 3643740

Jeugd

Els Derks-van der Wiel

T 043 3643740

Plantenwerkgroep

Leo Voragen

T 045 5442300

Paddenwerkgroep

Frans van de Kragt

T 043 8502832

Landschapsonderhoud

Jo Lexis

T 06 29178733

Zoogdieren

Wim Derks

T 043 3643740

Milieu

Els Derks-van der Wiel

T 043 3643740

Vlindertuin

Noël Jaminon

T 06 52563949